

SCIENTIFIC LETTERS
OF ACADEMIC SOCIETY OF MICHAL BALUDANSKY

ISSN 1338-9432

7 $\frac{6B}{2019}$

SCIENTIFIC LETTERS
OF ACADEMIC SOCIETY
OF MICHAL BALUDANSKY

ISSN 1338-9432

EDITORIAL OFFICE:

**Academic Society
of Michal Baludansky,**
Humenská 16,
040 11 Košice, Slovakia,
tel.: + 421 (0)903 275 823
e-mail: asmiba@asmiba.sk

EDITOR IN CHIEF:

- ▲ Ing. **Lenka DUBOVICKÁ**, PhD.,
Vice-president of Academic Society
of Michal Baludansky, Slovakia,
University of Central Europe of Skalica,
Slovakia

DEPUTY EDITORS IN CHIEF:

- ▲ Ing. **Peter TULEJA**, PhD.,
Technical University of Košice,
Slovakia
- ▲ Ing. **Michal VARCHOLA Jr.**, PhD.,
Technical University of Košice,
Slovakia

EDITORIAL ADVISORY BOARD:

- ▲ Dr.h.c.mult. prof. Ing. **Miroslav BADIDA**, PhD., Technical University of Košice, Slovakia
- ▲ Dr.h.c. prof. Dr. **Yuriy BOSHITSKIY**, PhD., Kyiv University of Law of the National Academy Sciences of Ukraine, Ukraine
- ▲ D.r.h.c. associate prof. **Badri GECHBAIA**, DrSc., Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia
- ▲ D.r.h.c. prof. **Ketevan GOLETIANI**, DrSc., Batumi Navigation Teaching University, Georgia
- ▲ prof. **Oleksandr NESTEROV**, DrSc., Ural Federal University of Ekaterinburg, Russia
- ▲ prof. **Olha RUDENKO**, DrSc., Chernihiv National University of Technology, Ukraine
- ▲ prof. Dr. **Oleg SINEOKIJ**, DrSc., Zaporizhzhya National University, Ukraine
- ▲ Dr.h.c. Ing. **Heidy SCHWARCZOVÁ**, PhD., University of Central Europe of Skalica, Slovakia
- ▲ Academician of RAES **Vasil SIMCHERA**, DrSc., Russian Academy Economics Sciences, Russia
- ▲ Dr.h.c. prof.h.c. Ing. **Michal VARCHOLA**, PhD., President of Academic Society of Michal Baludansky, Slovakia
- ▲ prof. **Tomasz WOŁOWIEC**, PhD., University of Information Technology and Management in Rzeszow, Poland
- ▲ prof. **Nataliia ZAMKOVA**, DrSc., Vinnitsia Institute of Trade and Economics of Kiev National University of Trade and Economics, Ukraine

TO OUR READERS

Dear Reader,

this journal, the "Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky", has been conceived by the founders of the Michal Baludansky International Academic Society as a printed platform for exchanging knowledge between university scholars and experts of different countries who take a keen interest in the life and activity of the outstanding scientist, educationalist and statesman Michal Baludansky

Шановний читатель,

предлагаемый журнал «Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky» задуман основателями Академического сообщества Михаила Балудянского как печатаное издание по обмену знаний между учеными и специалистами разных стран, имеющих непосредственное отношение к жизни и деятельности выдающего ученого, педагога и государственного деятеля Михаила Балудянского.

Lenka Dubovicka
editor

ЗМІСТ

- 6 Мариняк Ярослав, Стецько Надія**
СЕКТОР ТУРИЗМУ ЕКОНОМІКИ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ
- 10 Мацишина Зоя, Вольська Світлана, Пацалюк Ірина**
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА В ШКОЛАХ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В ПЕРІОД ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ
- 14 Міхесенко Катерина**
ДВІ РЕСТАВРАЦІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.
- 19 Нагорна Юлія**
КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ АБРЕВІАТУР В АНГЛІЙСЬКОМУ ПИСЬМОВОМУ МОВЛЕННІ
- 22 Новік Ганна, Ус Вікторія**
ЧИННИКИ ФОРМОУТВОРЕННЯ ВИРОБІВ З МЕТАЛУ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ
- 28 Новохат Олег, Грицюк Галина**
МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ СУШІННЯ ПЕРЛІТУ РАДІАЦІЙНИМ СПОСОБОМ
- 32 Новицька Світлана, Янковська Любов**
ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ ПЕРСПЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ “БЕРЕЖАНСЬКЕ ОПІЛЛЯ”
- 39 Омельченко Ганна, Донченко Світлана**
ЛЮДИНООРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДИТЯЧОГО ОДЯГУ
- 43 Осипова Анастасія, Савенко Володимир**
ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНИТОРИНГУ ПРОЦЕСІВ БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА
- 52 Пакулова Тетяна**
КОМПРЕСИВНІ ПРОЦЕСИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВ
- 56 Пашкевич Калина, Костогриз Юлія, Векліч Анастасія**
ВИЗНАЧЕННЯ НЕОБХІДНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНИХ МОДЕЛЬЄРІВ-КОНСТРУКТОРІВ ОДЯГУ
- 61 Пацалюк Ірина**
ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІ СМАКИ ЯК ДУХОВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА ВЛАСТИВІСТЬ ОСОБИСТОСТІ
- 65 Подворчан Алла**
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ЮРИСТА
- 70 Приголюк Світлана**
ОСОБЛИВОСТІ РЕЦЕПТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ТА НАРАТИВНОГО ДИСКУРСУ В ПОВІСТІ «ЖЕРТВА» КАРЛА ЕМІЛЯ ФРАНЦОЗА
- 74 Радовенчик Ярослав, Трус Інна**
СТАН ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У 2018 РОЦІ
- 77 Савенко Владимир, Полосенко Александр**
УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ
- 87 Сечейко Олена**
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОДУКТИВНИХ ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ
- 91 Семашко Тетяна**
ЕТНОСТЕРЕОТИПИ ЯК ЗАСІБ ФІКСАЦІЇ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВНОЇ ЕТНОСВІДОМОСТІ
- 95 Семененко Анжеліка**
МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ТА ЇЇ ОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ
- 99 Семібаламут Костянтин**
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМПЕНСАЦІЇ ЗАВАД АДАПТИВНИМИ ЦИФРОВИМИ АНТЕННИМИ РЕШІТКАМИ НА ОСНОВІ БАГАТОСТУПЕНЕВОГО КОМПЕНСАТОРА ЗАВАД
- 103 Шерман Зоя**
КОРОТКИЙ ОГЛЯД МЕТОДІВ ПОБУДОВИ ГРАЦІОЗНОЇ РОЗМІТКИ ГРАФІВ

Пацалюк Ірина

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІ СМАКИ ЯК ДУХОВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА ВЛАСТИВІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Анотація

У статті розглянуто взаємозв'язок художньо-естетичного смаку та особистісного розвитку дитини; обґрунтовано роль смакових переваг у художньо-естетичному розвитку особистості, виділено фактори формування художньо-естетичного смаку як особистісної категорії.

Ключові слова: художньо-естетичний смак, особистість; духовність художньо-естетичного смаку; функціональність художньо-естетичного смаку.

Patsaliuk Iryna

ARTISTIC TASTES AS A SPIRITUAL-FUNCTIONAL PROPERTY OF PERSONALITY

Summary

The article deals with the relationship of artistic and aesthetic taste and personal development of the child; substantiates the role of taste preferences in the artistic and aesthetic development of personality, highlights the factors of formation of artistic and aesthetic taste as a personal category.

Keywords: artistic and aesthetic taste, personality; spirituality of artistic and aesthetic taste; functionality of artistic and aesthetic taste.

1. Постановка проблеми

Сучасний етап становлення Нової української школи потребує формування відповідних передумов реалізації стратегії надання освітніх послуг базовим для яких є пріоритети інтересів особистості, пріоритети її світогляду.

Народження нової педагогічної парадигми, опора на гуманістичну ідеологію сприяє тому, що особистість розглядають як суб'єкт розвитку і виховання. В межах означеної концепції, а саме концепції особистісно орієнтованого підходу до виховання дитини, формування цілісності свідомості та самосвідомості і на її основі – ставлення до об'єктів і явищ оточуючого набуває не лише суспільної, але й особистісної значущості.

На відміну від традиційної педагогіки, основою якої є управління, домінуючим на сьогодні стає фактор саморозвитку особистості, набуття компетентностей, необхідних для навчання та розвитку, для життя у динамічному сучасному суспільстві. Серед основних – культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості.

Водночас, звернення до формування культурної компетентності, до розвитку творчості, творчого самовираження трактують як своєрідне відображення художньо-естетичних начал духовності людини та їх поступовий розвиток, самовдосконалення у процесі художньої практики, художньо-естетичного виховання, відображення власного художньо-естетичного смаку.

У науковій думці минулого та сучасності художньо-естетичне виховання трактують як усвідомлення людиною досягнень людської культури, творчості, краси не лише у творах мистецтва, але й у навколишньому, стосунках, ставленні, світовідчутті, смакових перевагах, які набуваються під час практичного опанування мистецтва.

Усвідомлення прекрасного, формування смакових канонів, певної системи знань про красу мистецтва та світу, уміння та навички творчості можна накопичити лише у процесі спілкування з прекрасним, дієвого та активного ставлення до цього процесу. Саме тому і формування художньо-естетичного смаку, як основи оволодіння мистецькими цінностями здійснюється опосередковано, і в той же час свідомо, у процесі сприймання та відтворення, оцінювання та образотворчості на заняттях образотворчим мистецтвом.

2. Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасна освітянська сфера, її становлення є відповіддю на виклик суспільства щодо виховання молодого покоління, формування генерації людей творчих, активних, цілеспрямованих, здатних діяти, в той же час – духовно цілісних, національно свідомих.

У новітніх наукових дослідженнях констатують факт: основним показником прогресу людства є розвиток кожної окремої особистості як розвитку її здібностей, оскільки саме прогрес залежить від рівня розвитку особистості. «У зв'язку з цим істотно актуалізується, не тільки з огляду на інтереси окремої людини, а й суспільства в цілому, завдання – якомога ближче наблизити навчання і виховання кожної людини до її сутності, здібностей і особливостей» [4, с. 18-19]. Такий підхід чітко вказує на домінуючу роль особистісно орієнтованого навчання та виховання, зміщення акцентів педагогічної співпраці з учнями від управління до співпраці, від накопичення, заучування до формування компетенцій та компетентностей.

Друге, на що слід звернути увагу – особистісно орієнтоване навчання та виховання – це процес, який не лише звернений до розвитку здібностей кожного, але й передбачає залучення духовно-практичного зв'язку з цінностями матеріальної і духовної культури країни, що вкрай важливо задля збереження етнічності. Набути знань про матеріальну і духовну культуру суспільства, духовно злитися з нею ми можемо лише у процесі

художньої практики: образо творення та споглядання, милування. У названих процесах ключову роль відіграють художньо-естетичні смаки особистості – найскладніші за своїм змістом та характером вияву категорії.

Дослідження характеристик та сутності художньо-естетичних смаків є предметом різних галузей наук від філософії мистецтва та культурології до наукових пошуків у царині теоретико-експериментальних досліджень педагогіки, психології, методики зображальної діяльності.

І це логічно, оскільки на думку науковців смак, як категорія духовно-практична акумулює в собі суттєві духовні та психологічні можливості людини, одночасно він є одним з регуляторів життєдіяльності. Розуміння важливості формування художньо-естетичного смаку доводить необхідність глибокого осмислення природи означеного явища, конкретизації сутності поняття художньо-естетичний смак школярів, а також конкретизації особливостей розвитку та вияву художньо-естетичних смакових переваг на різних етапах становлення особистості.

Наукова інтерпретація сутності художньо-естетичного смаку лежить у площині міжгалузевих досліджень. Так, з точки зору естетики «смак» трактують як соціально-історичну категорію, оскільки за своєю природою він тісно пов'язаний з тим, що набуто суспільством протягом його культурного розвитку. При цьому маємо поділ на смак естетичний та смак художній. За твердженням В.І. Панченко, «Естетичний смак має також і особливу модифікацію – художній смак. Розвивається він на основі естетичного і взаємно впливає на нього. Художній смак формується тільки через спілкування зі світом мистецтва і значною мірою визначається художньою освітою людини, тобто знанням нею історії мистецтв, законів формотворення різних видів, мистецтва, знайомством з літературно-художньою критикою. Але оскільки змістом мистецтва є та ж сама система суспільних цінностей (щоправда, представлена у даному разі в художній формі), то і художній смак стає предметом суперечок, в усякому разі відтоді, як виникло саме поняття «смак» [2].

Загалом естетика розглядає поняття естетичний та художній смак як відображення суспільної практики, для кожного періоду характерними є певні смакові канони, знання, поняття, уявлення, які були сформовані на певному етапі розвитку суспільства та мистецтва та покладені в основу художньо-естетичного бачення [там же].

Проблема художніх та естетичних смаків виділяється і у культурології, оскільки смаки як категорії оціночного ставлення дають змогу оцінити процеси та результати художньої творчості. Наукові дослідження та практичні впровадження у галузі культурології, теорії та історії мистецтва, художньої творчості (Р. Арнхейм, А. Чебикін) переконують нас у тому, що завдяки художньо-естетичному смаку відбувається культуротворчий процес. Цей процес є зворотнім, оскільки передбачає не лише сприймання, а й створення витворів мистецтва звернених до глядача чи поціновувача. Наявність чи відсутність смаку відображається у конкретній художній формі, на всіх етапах художньо-творчого процесу. Тому одні твори живуть віками, а інші не витримують перевірки часом.

Довго тривалість творів та стійкий інтерес до них вказує на те, що саме смак регулює мистецьку діяльність, класифікацію стилевих особливостей та є носієм певних традицій, художніх шкіл, творчих здобутків, смакових канонів кожного з етапів існування суспільства. На нашу думку, саме завдяки смаковим перевагам є можливість зберігати в мистецькій практиці те дороге цінне, що витримало перевірку часом та набутими особистісними смаковими перевагами.

У плані розкриття теми наукової розвідки найактуальнішим є все таки художньо-естетичний смак з точки зору виховання людини. Історія наукових досліджень у галузі естетичного та педагогічних впливів, у більшості випадків, трактує смак лише як естетичний. Так, В. Стрілько вказує, що лише у сучасних педагогічних дослідженнях (О. Ігнатович, Н. Попович) з'явилося визначення «художньо-естетичний смак», згідно з яким формування естетичного смаку повинне передувати формуванню художнього. З огляду на трактування естетичного і художнього смаку ми вважаємо, що естетичне поняття більш універсальне, всеохопне і містить у собі художнє (літературне, театральне, музичне та інше) [6, с.74]. З цим можемо погоджуватись при умові наявності сформованих складників смаку.

Аналіз наукових джерел свідчить, що на сьогодні активно розвиваються теорія та практика естетичного виховання, педагогіка мистецтва, естетика мистецтва та ряд інших наук, пов'язаних із становленням та розвитком людини завдяки мистецтву та у мистецтві, пов'язаних як з теоретичним прогнозуванням, так і з практикою формування якостей, здібностей, умінь серед яких особливе місце займає художньо-естетичний смак.

За твердженням О. Ігнатовича – виховання естетичної культури людини, розвиток її художньо-естетичного смаку вкрай важлива передумова формування гармонійно розвиненої особистості. На думку науковця – «Смак як суспільна норма прекрасного, як відтворення системи естетичних цінностей виступає, з одного боку, як засіб регуляції естетичної діяльності людини та, з іншого, як засіб творчого самовиразу та художнього пізнання світу» [3, с. 1]. Висловлену думку підтверджує ретроспективний огляд наукових підходів процесу формування естетичного смаку у вітчизняній і зарубіжній педагогіці, проведений О. Хомяк. Автор стверджує «Естетичний смак як суспільна норма в оцінці прекрасного виражає здатність людини сприймати й оцінювати предмети та явища дійсності з погляду їх естетичної та гуманістичної доцільності, що є, з одного боку, засобом регулювання естетичної діяльності людини, з іншого – засобом пізнання прекрасного ... як духовна якість особистості, завдяки якій здійснюється духовно-творче, емоційно-образне сприйняття та естетична оцінка світу» [7, с. 108]. Бачимо, що художньо-естетичний смак науковець характеризує як

дієвий засіб становлення особистості, своєрідний регулятор творчої діяльності. У цьому виявляється його духовність.

Слід констатувати: наявний художньо-естетичний смак дає змогу людині визначити власне ціннісне ставлення до мистецьких цінностей, явищ і процесів, оцінювати їх, сприймати чи не сприймати. До такого висновку приходимо, проаналізувавши розвідки авторів естетичного виховання. За визначенням С. Гончаренко естетичний смак – це «здатність оцінювати явища природи й суспільного життя як прекрасне й потворне, піднесене й низьке, трагічне і комічне» [1, с. 311].

На сьогодні це вкрай важливо, оскільки особистісно зорієнтоване навчання, на перший план висуває такий аспект виховання, як естетичне. Суттєвою частиною естетичного виховання є набуття школярами художньо-естетичних смаків, як провідників між усвідомленням краси у мистецтві до краси у житті. «Виховання на засадах краси торкається як художньої творчості, так і естетики побуту, поведінки, праці, стосунків між оточуючими людьми тощо. Воно формує людину всіма естетично значущими предметами і явищами в основному не для мистецтва, а для її активної життєдіяльності за законами краси, з метою активізації здібностей до творчої праці і досягнення високого ступеня результатів своїх занять. Паралельно естетичне виховання сприяє формуванню моральності, розвитку мислення, уяви, волі, організованості, дисциплінованості людини, розширює її знання про світ, суспільство, природу» [6, с.74].

Бачимо, що наявність художньо-естетичних смаків є наслідком естетичного виховання в то й же час художньо-естетичний смак потребує формування у процесі навчання мистецтву.

При розгляді наукової інтерпретації сутності художньо-естетичного смаку було з'ясовано, що ця категорія є запорукою оцінного та творчого процесу, у своєму розвитку та функціонуванні вона залежна від зовнішніх чинників – соціального середовища, цінностей художньої культури, виховних впливів. Водночас – на розвиток та формування художньо-естетичних смаків впливають психологічні процеси, а саме – почуття, мислення, діяльність людини. На основі почуттів дитина відображає ставлення до будь чого, завдяки мисленню аналізує, прогнозує. Почуття та думки є поштовхом до діяльності. У цьому вбачаємо функціональність художньо-естетичного смаку.

Все це ще раз підтверджує тезу про важливість формування художньо-естетичних смаків особистості.

Успішне формування художньо-естетичного смаку як особистісної категорії потребує урахування наступних факторів:

- перший – психологічні особливості учнів кожної вікової групи – почуттів, мислення, творчої уяви, фантазії;
- другий – естетичне ставлення до дійсності та мистецтва.

Таке твердження впливає із самої суті поняття смак, так як він є синтезом складових, своєрідною єдиною системою, притаманною певній особистості, яка поєднує:

- здатність чуттєвого відображення естетичного;
- здатність осмисленого, розумного сприйняття естетичного, що спирається на теоретичне мислення, в т.ч. і на естетичні погляди;
- здатність емоційного оцінювання естетичних якостей;
- здатність прямого співставлення естетичного предмету з рівнем власних естетичних потреб [5].

Кожна з названих вище характеристик – своєрідна дія чи реакція. У комплексі – наявний художньо-естетичний смак набуває дієвого характеру та скеровує як до сприйняття та осмислення мистецтва і краси навколишнього, так і до творчості. Виділені характеристики лягають і в основу критеріїв визначення рівнів художньо-естетичного смаку: емоційне сприйняття, оцінка та творчість, оскільки повноцінне формування художньо-естетичного смаку потребує діагностики рівня сформованості смакових переваг кожного індивіда. При такому підході маємо змогу індивідуалізувати процес формування особистісного художньо-естетичного смаку.

Висновки

Потреба у формуванні художньо-естетичного смаку актуальна у плані особистісного розвитку, оскільки наявний смак є регулятором взаємозв'язку особистості та світу прекрасного. Сказане підтверджено різноплановими науковими розвідками. Художньо-естетичний смак функціонує як духовна та творчо-дієва риса особистості. Водночас, потреба формування художньо-естетичного смаку на сьогодні відображає ставлення сучасного суспільства до формування культурної компетентності.

Список використаних джерел та літератури

- [1] Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
- [2] Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Павченко; За заг. ред. Л. Т. Левчук. – К. – Вища шк., 1997. – 399 с.
- [3] Ігнатюк О. Г. Формування художньо-естетичного смаку підлітків у процесі літературно-творчої діяльності: Автореф. дис. ... кандидата пед. наук / Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2000. – 24 с.
- [4] Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // Інформ. збірник Міністерства освіти і науки України. – 2004. – № 10. – С. 4-9.
- [5] Молчанова А. С. На вкус и цвет... / А. С. Молчанова. – М.: Искусство, 1966. – 199 с.

- [6] Стрілько В. В. Формування естетичних смаків старшокласників у роботі загальноосвітньої школи / Стрілько. – Харків: Колегіум, 2011. – 252 с.
- [7] Хом'як О. А. Ретроспективний огляд проблеми виховання естетичного смаку в системі науково-культурологічного пізнання / О. А. Хом'як, 2016. – С. 108–119. – URL:<https://nv-kogpi.ucoz.ua/vupysk6/Khomyak.pdf>

References

- [1] Honcharenko S. U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk / S. U. Honcharenko. – K.: Lybid, 1997. – 374 s.
- [2] Estetyka: Pidruchnyk / L. T. Levchuk, D. Yu. Kucheriuk, V. I. Panchenko; Za zah, red. L. T. Levchuk. – K. – Vyshcha shk., 1997. – 399 s.
- [3] Ihnatovych O. H. Formuvannya khudozhno-estetichnoho smaku pidlitkiv u protsesi literatur-tvorchoi diialnosti: Avtoref. dys. ... kandydata ped. nauk / Luhanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Luhansk, 2000. – 24 s.
- [4] Kontsepsiia khudozhno-estetichnoho vykhovannya uchniv u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh // Inform. zbirnyk Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. – 2004. – № 10. – S. 4–9.
- [5] Molchanova A. S. Na vkus y tsvet... / A.S. Molchanova. – M.: Yskusstvo, 1966. – 199 s.
- [6] Strilko V. V. Formuvannya estetichnykh smakiv starshoklasnykiv u roboti zahalnoosvitnoi shkoly / Strilko. – Kharkiv: Kolehium, 2011. – 252 s.
- [7] Khomiak O. A. Retrospektyvnyi ohliad problemy vykhovannya estetichnoho smaku v systemi naukovokulturolohichnoho piznannya / O. A. Khomiak, 2016. – S. 108–119. – URL:<https://nv-kogpi.ucoz.ua/vupysk6/Khomyak.pdf>

Patsaliuk Iryna - Doctor of philosophy, Associate professor, Department of Fine Arts, Design and Methods of Teaching them, Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University. Ukraine, Ternopil, 2 Maxyma Kryvonosa str., *e-mail: irapatsaliuk@gmail.com*. *Where and when he graduated:* Y. Galan Ternopil State Pedagogical Institute, 1992. *The most relevant publication outputs:* [1] Pacalyuk I.I. Zaluchennya cinnostej etnokulturi u navchalno-vihovnu diyalnist vchytelya obrazotvorchoho mistectva // Naukovi zapiski TNPU im. V.Gnatyuka. Seriya: Mistectvoznavstvo. - 2012. - № 2. – S. 217-221. [2] Pacalyuk I.I. Mozhlivosti obrazotvorchoho mistectva u formuvanni hudozhno-estetichnoyi kulturi molodshih shkolyariv // Naukovi zapiski Ternopilskogo nacionalnogo pedagogichnoho universitetu im. Volodimira Gnatyuka. Seriya: Mistectvoznavstvo / [za red. O.S.Smolyaka]. – Ternopil: Vidavnytvo TNPU im. V.Gnatyuka, 2013. – № 1 – S. 167–172. [3] Pacalyuk I.I. Zaluchennya interaktivnih metodiv navchannya do vikladannya misteckih disciplin // Pidgotovka majbutnih uchiteliv do realizaciyi derzhavnogo standartu pochatkovoyi zagalnoyi osviti / Za zag. red. V. M. Chajki. – Ternopil: Vid-vo TNPU im. V.Gnatyuka, 2013. – S. 73-75. [4] Pacalyuk I.I. Privlechenie cennostej etnokultury v uchebno-vospitatelnyu deyatelnost uchytelya izobrazitel'nogo iskusstva kak faktor vospitaniya nacionalnogo esteticheskogo vkusa // Scientific Letters of Michal Baludansky. Journal published by Academic Society of Michal Baludansky, Humenskf 16/ 04011 Kosice, Slovakia. – Volume 4, No. 6/2016. – s. 98-100. [5] Pacalyuk I.I. Naukova interpretaciya sutnosti estetichnoho smaku yak osnova formuvannya pedagogichnih vpliviv na estetichnij smak osobistosti // Zbirnik naukovih prac Umanskogo derzhavnogo pedagogichnoho universitetu imeni Pavla Tichini. – 2016. - № 2 (gruden). – S. 34- 36. [6] Pacalyuk I.I. Estetiko-vihovnij potencial urokov obrazotvorchoho mistectva // Visnik naukovo-doslidnoyi laboratoriyi «Inklyuzivna pedagogika» za materialami II Vseukrayinskoyi naukovopraktichnoyi konferenciyi «Inklyuzivna osvita: teoriya, metodika, praktika» / [gol. red. Demchenko I.O.]. – Uman: ALMI, 2016. – Vip. II. – S. 74–76. [7] Pacalyuk, I. Formuvannya klyuchovih kompetentnostej na urokah obrazotvorchoho mistectva v uchniv pochatkovih klasiv / Iryna Pacalyuk // Materiali HHHVIII Vseukrayinskoyi naukovo-praktichnoyi internet-konferenciyi «Vitchiznyana nauka na zlami epoh: problemi ta perspektivi rozvitku» (14 grudnya 2017 roku): zbirnik naukovih prac – Pereyaslav-Hmelnickij: Pereyaslav-Hmelnickij derzhavnij pedagogichnij universitet im. G. Skovorodi, 2017. – S. 314–325. [8] Pacalyuk I. Volodimir Melnik – pedagog, zhivopisec, skulptor. Mistekca diyalnist u suchasnomu sociokulturnomu prostori. (25-litnij tvorchij vnesok fakultetu mistectv Ternopilskogo nacionalnogo pedagogichnoho universitetu im. V. Gnatyuka): kolektivna monografiya / za zag. redakciyeyu B.O. Vodyanogo, O.S. Smolyaka, Z.M. Stelmashuka. Ternopil: Vid. Shkafarovskij Yu.M., 2018. – S. 374-400. [9] Pacalyuk I. Vzayemonastupnist misteckoyi osviti u rakursi NUSH // Mistectvo u nelinejnomu prostori: materialy Mizhnarodnoyi naukovopraktichnoyi konferenciyi / [redkol. L. Kondracka, B. Vodyanij, M. Mushinska]. Ternopil: Redakcijno-vidavnicij viddil TNPU im. V. Gnatyuka, 2018. 132 s. S. 45-49.